

**“Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар”
ва “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Олий таълим
йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори” лойиҳаларини
кўриб чиқиш бўйича**

УСЛУБИЙ ТАВСИЯЛАР

Мазкур давлат таълим стандартларининг лойиҳалари Ўзбекистон Республикаси “Таълим тўғрисида” Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” 2019 йил 8 октябрдаги ПФ-5847-сонли, “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида” 2020 йил 2 мартдаги ПФ-5953-сонли фармонлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг миллий статистика тизимини янада такомиллаштириш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2020 йил 3 августдаги ПҚ-4796-сонли қарори асосида янгидан ишлаб чиқилди. Ушбу стандартлар лойиҳалари Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги буйруғи билан тасдиқланишидан аввал уларни **экспертлик даражасида атрофлича ўрганиб чиқиш ва кўйидагиларга алоҳида эътибор қаратиш лозим:**

1. Стандартлар таълим жараёнини меъёрлаш бўйича минимал талабларни **тўлиқ ва етарлича** ифода этганини кўриб чиқиш.

2. “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар”да белгиланган таълим ҳажмларининг фоизлари ва вақт меъёрлари **барча соҳалар учун мақбуллигини** кўриб чиқиш.

3. “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори”да тор доирадаги йўналишлар ва мутахассисликлар ниҳоятда кўпайиб кетгани юзасидан ўринли эътирозлар билдирилмоқда (*Мисол учун Россиядек улкан мамлакатнинг Классификаторида 182 та бакалавриат йўналишлари ва 196 та магистратура мутахассисликлари мавжуд, бизда 272 та баклавриат йўналишлари ва 561 та магистратура мутахассисликлари Классификаторга киритилган*). Шу сабабли Классификатордаги йўналишлар ва мутахассисликларни меҳнат бозори конъюнктурасидан келиб чиқиб, тегишли кадрлар буюртмачилари ва иш берувчи ташкилотлар билан биргаликда қайта кўриб чиқиш, уларни зарур ҳолларда **қисқартириш ва оптимизация қилиш** лозим.

4. “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори”нинг лойиҳаси ЮНЕСКОнинг “Таълимнинг халқаро

стандарт классификацияси. Таълим ва касбий тайёрлаш соҳалари” (ТХСК-С 2013) принциплари асосида тайёрлангани муносабати билан:

- бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари ТХСК-С 2013 га мувофиқ **билим соҳалари ва таълим соҳаларига** тўғри киритилганини кўриб чиқиш;

- бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликларига ТХСК-С 2013 нинг **тўрт хонали кодлари** тўғри белгиланганини ўрганиб чиқиш;

- айрим йўналиш ва мутахассисликларга (маданиятшунослик, телекоммуникация технологиялари, аудио-видео технологиялар, машиносозлик технологияси, нефть-газ кимё технологияси, сув хўжалиги ва мелиорация, ирригация тизимларида сув энергиясидан фойдаланиш ва бошқалар) ТХСК-С 2013 нинг **“88”лик** (фанлараро ва кенгайтирилган дастурлар) коди тўғри белгиланганини кўриб чиқиш.

Лойиха

Олий таълимнинг Давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси “Таълим тўғрисида” Қонунига мувофиқ олий таълимнинг ўқув-услугий ва норматив-ҳуқуқий базасини такомиллаштириш мақсадида

Б У Ю Р А М А Н:

1. “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар” ҳамда “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори”, Ўзбекистон Республикаси “Таълим тўғрисида” Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” 2019 йил 8 октябрдаги ПФ-5847-сонли, “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Илм, маърифат ва рақамли иктисодиётни ривожлантириш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида” 2020 йил 2 мартдаги ПФ-5953-сонли фармонлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг миллий статистика тизимини янада такомиллаштириш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2020 йил 3 августдаги ПҚ-4796-сонли қарори, ЮНЕСКО томонидан жорий этилган “Таълимнинг халқаро стандарт классификацияси” (ТХСК 2011) ҳамда “ТХСК: Таълим ва касбий тайёрлаш соҳалари” (ТХСК-С 2013) ҳамда бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар асосида ишлаб чиқилгани, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида” 2001 йил 16 августдаги 343-сонли қарори Ўзбекистон Республикаси Президентининг “.....” 2021 йил даги ПҚ-.....-сонли қарори билан бекор қилингани маълумот учун қабул қилинсин.

2. Қуйидагилар:

“Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий коидалар” 1-иловага мувофиқ;

“Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори” 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. Вазир ўринбосари (У. Бегимкулов):

“Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий коидалар” ва “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори”, Ўзбекистон Республикаси “Таълим тўғрисида” Қонунининг 26 ва 34-моддаларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқлангани;

мамлакатнинг барча давлат олий таълим муассасалари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий таълимнинг Давлат таълим стандартлари асосида кадрлар тайёрловчи нодавлат таълим ташкилотлари учун мажбурийлигини олий таълим муассасалари ва тасарруфида олий таълим муассасалари бўлган вазирлик ва идораларга етказилишини таъминласин.

4. Таянч олий таълим муассасалари ректорларига тегишли таълим йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича ўқув режалари ва ўқув дастурларини кадрлар буюртмачиларининг эҳтиёжларидан келиб чиқиб, мустақил равишда ишлаб чиқиш ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан келишилган ҳолда тасдиқлашни таъминласин.

5. 2020/2021 ўқув йилида кредит-модуль тизимига ўтмаган барча олий таълим муассасалари тасарруфийлигидан қатъий назар 2021/2022 ўқув йилидан бошлаб кредит-модуль тизимига ўтказилиши белгилансин.

6. Олий таълим стандартлари ва норматив таъминоти бош бошқармаси (С.Ниязбеков), Олий таълим муассасалари фаолиятини мувофиқлаштириш бош бошқармаси (А.Холиков), Олий таълимни ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор технологияларни татбиқ этиш маркази (З.Хакимов), таянч олий таълим муассасалари ректорлари:

тасдиқланган “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий коидалар” ва “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори”ни мазмун-моҳиятини барча олий таълим муассасаларига етказишни;

2021 йил 1 апрелга қадар таълим жараёнига оид барча меъёрий-услубий ҳужжатларни мазкур буйруқ асосида қайта кўриб чиқилишини ва тасдиқланган стандартларга мувофиқлаштирилишини;

2020/2021 ўқув йилидан бошлаб кредит-модуль тизимига ўтган олий таълим муассасаларидан 2020 йилда жорий этилган таълим соҳалари бўйича давлат таълим стандартлари, малака талаблари, ўқув режа ва ўқув дастурлари

юзасидан таклиф ва фикр-мулоҳазалар олиниши, таҳлил қилиниши ва зарур ҳолларда бунинг асосида ушбу меъёрий-услубий ҳужжатлар янги ўқув йилига қадар такомиллаштирилишини;


жорий ўқув йилида кредит-модуль тизимига ўтмаган барча олий таълим муассасаларига тасарруфийлигидан қатъий назар 2021/2022 ўқув йилидан бошлаб кредит-модуль тизимига ўтказилишида яқиндан ўқув-услубий ёрдам ва ташкилий кўмак беришни;

янги ўқув режа ва ўқув дастурлари ишлаб чиқилиши жараёнида турдош олий таълим муассасаларининг таклифлари ва фикр-мулоҳазалари инобатга олинишини таъминласин.

7. Мазкур буйруқ бажарилишини ўз зиммамда қолдираман.

Вазир

А. Тошқулов

**ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ**
ЎЗБЕКИСТОН УЗЛУКСИЗ ТАЪЛИМИНИНГ ДАВЛАТ ТАЪЛИМ
СТАНДАРТЛАРИ
ОЛИЙ ТАЪЛИМНИНГ ДАВЛАТ ТАЪЛИМ СТАНДАРТИ
Асосий қондалар

Мундарижа

Кириш

1. Қўлланиш соҳалари
2. Норматив ҳаволалар
3. Таърифлар
4. Олий таълимни стандартлаштириш бўйича норматив ҳужжатлар тоифалари ва турлари
5. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари ўқув режалари ва фанлар дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар
6. Битирувчиларнинг тайёргарлигига нисбатан қўйиладиган умумий малака талаблари
7. Ўқув юкмасининг ҳажми
8. Кадрлар тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасалари фаолиятини баҳолаш

Кириш

Мазкур стандарт Ўзбекистон Республикаси «Таълим тўғрисида» Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” 2019 йил 8 октябрдаги ПФ-5847-сонли, “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Илм, маърифат ва рақамли иктисодиётни ривожлантириш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида” 2020 йил 2 мартдаги ПФ-5953-сонли фармонлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг миллий статистика тизимини янада такомиллаштириш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2020 йил 3 августдаги ПҚ-4796-сонли қарори, “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иктисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2017 йил 27 июлдаги ПҚ-3151-сон, “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг камровли ислохотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” 2018 йил 5 июндаги ПҚ-3775-сон қарорлари,

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тўғрисида” 1998 йил 5 январдаги 5-сон қарори ҳамда олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга мувофиқ ишлаб чиқилган.

1. Қўлланиш соҳалари

«Олий таълимнинг давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар» (бундан кейин ОТ ДТС деб аталади):

кадрлар тайёрлаш сифатига, таълим мазмунига қўйиладиган умумий талабларни;

таълим олувчилар тайёргарлигининг зарур ва етарли билим даражаси ҳамда олий таълим муассасалари битирувчиларига қўйиладиган умумий малакавий талабларни;

ўқув юкламасининг ҳажмини;

таълим муассасалари фаолияти ва кадрлар тайёрлаш сифатини баҳолаш тартиботлари ҳамда механизмини белгилайди.

ОТ ДТС ўқув жараёнини, таълим муассасалари фаолиятини, кадрлар, дарслик ва ўқув қўлланмалари тайёрлаш сифатини баҳолашни тартибга солувчи тегишли норматив ҳужжатлар (таълим соҳаларининг давлат таълим стандартлари, бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари учун малака талаблари, ўқув режалари, ўқув фанлари дастурлари ва бошқалар) яратиш учун асос ҳисобланади.

ОТ ДТС олий маълумотли кадрлар тайёрлашда идоравий бўйсунуш ва мулкчилик шаклларида катъий назар, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган давлат таълим стандартлари асосида кадрлар тайёрловчи барча олий таълим муассасалари учун мажбурийдир.

ОТ ДТСга мамлакат ижтимоий-иқтисодий тараққиётининг истиқболлари, жамият эҳтиёжи, фан, техника, технология ва маданият ютуқлари, кадрлар тайёрлаш борасида жаҳон тенденцияларидан келиб чиққан ҳолда тузатишлар ва қўшимчалар киритилиши мумкин.

2. Норматив ҳаволалар

Oz DSt 1.0:1998. Ўзбекистон Республикасининг стандартлаштириш давлат тизими. Асосий қоидалар;

ЎзРСТ 1.8-94. Ўзбекистон Республикасининг стандартлаштириш давлат тизими. Амал қилинадиган ҳужжатларни ва тавсияномаларни ишлаб чиқиш, келишиш, тасдиқлаш ва давлат рўйхатидан ўтказиш тартиби;

Oz DSt 1.9-1995. Ўзбекистон Республикасининг стандартлаштириш давлат тизими. Тармоқ стандартларини ишлаб чиқиш, келишиш, тасдиқлаш ва рўйхатдан ўтказиш тартиби;

Таълимнинг халқаро стандарт классификацияси (ТХСК 2011). ЮНЕСКО, 2011 й.

3. Таърифлар

Мазкур стандартда куйидаги атамалар қўлланилади:

олий таълим — узлуксиз таълимнинг олий таълим муассасаларида амалга ошириладиган, юкори малакали мутахассислар тайёрловчи икки боскичдан иборат (бакалаврият ва магистратура) мустақил тури;

бакалаврият — олий таълим йўналишларидан бири бўйича чуқурлаштирилган билим, малака ва кўникмалар берадиган, давомийлиги камида уч йил бўлган таянч олий таълимдир;

магистратура — тегишли бакалаврият негиздаги аниқ мутахассислик бўйича давомийлиги камида бир йил бўлган олий таълимдир;

бакалавр, магистр — олий таълимнинг тегишли боскичига мувофиқ дастурларни муваффақиятли ўзлаштирган шахсларга бериладиган академик даражалар;

олий маълумот даражаси — шахс томонидан олий таълимнинг муайян ўқув режалари ва фанлар дастурини мазкур маълумот ҳақида тегишли давлат ҳужжати берилган ҳолда, ўзлаштириши натижаси;

олий маълумот ҳақида давлат ҳужжати (диплом) — аккредитациядан ўтган олий таълим муассасалари битирувчиларига бериладиган ва уларнинг олий таълимнинг ўқув режалари ва фанлар дастурини бажарганликларини тасдиқловчи давлат намунасидаги ҳужжат. Ҳужжат узлуксиз таълимнинг кейинги боскичларида ўқишни давом эттириш ёки олинган академик даражага мувофиқ ишлаш ҳуқуқини беради;

олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори — олий маълумотли кадрлар тайёрлаш учун бакалаврият таълими йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг тизимлаштирилган рўйхати;

олий таълимнинг давлат таълим стандарти — муайян таълим соҳасига (соҳа таркибига) қўйиладиган малака талаблари, таълим мазмуни, битирувчилар умумий тайёргарлигининг зарурий ва етарли даражаси, кадрлар тайёрлаш сифати ва уни баҳолаш даражаларини белгиладиган талаблар мажмуи;

малака талаблари — олий таълим тегишли боскичи битирувчисининг билим, ўқув, кўникма ва компетенцияларига қўйиладиган талаблар;

ўқитишнинг меъёрий муддати — таълим олувчилар томонидан ўқув режалари ва фанлар дастури ўзлаштирилиши учун белгиланган муддат;

ўқув фанлари блоки — ўқув режалари ва фанлар дастурларининг кадрлар тайёрлаш жараёнида аниқ мақсад ва вазифаларга эришиш учун муайян билим соҳаси ёки фаолиятнинг ўзлаштирилишини таъминлайдиган ўқув фанларини бирлаштирувчи таркибий қисми;

ўқув режаси — олий таълимнинг муайян бакалаврият таълим йўналиши ёки магистратура мутахассислиги бўйича ўқув фаолияти турлари, ўқув фанлари ва курсларининг таркиби, уларни ўрганишнинг изчиллиги ва соатлардаги ҳажмини белгиладиган меъёрий-услубий ҳужжат;

ўқув фани — таълим муассасасида ўрганиш учун фан, техника, санъат, ишлаб чиқариш фаолиятининг муайян соҳасидан саралаб олинган билимлар, ўқув ва кўникмалар тизими;

ўқув йили — олий таълим муассасасида бир таълим курсини якунлашга мўлжалланган ўқув фаолияти даври. Ўқув йили икки календарь йил билан белгиланади, масалан, 2020/2021 ўқув йили;

ўқув семестри — олий таълим муассасасида ўқув йилининг ярмини ташкил этувчи ўзаро боғланган фанларнинг маълум мажмуини ўзлаштиришга мўлжалланган ва улар бўйича якуний назорат билан тугалланадиган қисми. Айрим ҳолларда ўқув семестри ўқув йилининг учдан бир қисмини ташкил этиши мумкин;

ўқув дастури (фан дастури) — таълим мазмунини белгилувчи ўқув фанининг асосий мавзулари, мазмуни, ўзлаштирилишининг энг макбул усуллари, ахборот манбалари кўрсатилган норматив ҳужжат;

малака амалиёти — ўқув жараёнининг назарий билимларни мустаҳкамлаш, амалий кўникма ва ўқув ҳосил қилиш, ўқув режалари ва фанлар дастурларнинг маълум (якуний) қисмидаги мавзу бўйича материаллар тўплаш учун ўтказиладиган бир қисми;

якуний давлат аттестацияси — бакалавр ёки магистр даражасига қўйиладиган малака талабларига мувофиқ ҳолда, маълум талаб ва тартиботлар воситасида (фанлар бўйича давлат аттестацияси, битирув малакавий иши ёки магистрлик диссертацияси ҳимояси) битирувчи томонидан олий таълим ўқув режа ва дастурларининг бажарилиши сифатини баҳолаш;

ўқитиш сифатини назорат қилиш — талабанинг билим савиясини текшириш ва унинг ўқув дастурини ўзлаштириш даражасини аниқлаш;

таълим сифатини назорат қилиш — ўқитиш мазмуни ва натижаларининг давлат таълим стандартлари талабларига мувофиқлигини текшириш;

олий таълим муассасаси аттестацияси — давлат таълим стандартларига мувофиқ олий таълим муассасаси фаолиятини баҳолаш ва кадрлар тайёрлаш мазмуни, даражаси ва сифатини аниқлаш бўйича давлат назоратининг асосий шакли;

олий таълим муассасаси аккредитацияси — олий таълим муассасаси фаолияти даражасини олий таълим давлат таълим стандартларининг мезон ва талабларига жавоб бериши ҳамда битирувчиларига таълим тўғрисидаги ҳужжатларни бериш ҳуқуқининг давлат томонидан эътироф этилиши;

стажировка (ишлаб чиқаришда, илмий-тадқиқот муассасасида, хорижда тажриба орттириш) — магистратура мутахассислиги бўйича мақсадли касбий таълим ўқув режа ва дастурларини ўзлаштириш, магистратура талабаларида илмий-тадқиқот компетенцияларни шакллантириш мақсадида таълимни фан ва ишлаб чиқариш билан интеграциясини ривожлантириш йўли орқали магистрларни энг янги илмий-

техник ривожланишдаги ютуқлар ҳамда иктисод, фан, техника, маданият ва соғлиқни сақлаш тармоқларидаги замонавий техника ва технологиялар базасида илмий тадқиқот олиб бориши.

4. Олий таълимни стандартлаштириш бўйича норматив ҳужжатлар тоифалари ва турлари

4.1. Стандартлар тоифалари.

Олий таълим стандартлари қуйидаги тоифаларга бўлинади:

- Олий таълимнинг давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар;
- Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори;
- Таълим соҳаларининг давлат таълим стандартлари.

Мазкур стандартлар Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқланади.

Муайян таълим соҳасининг давлат таълим стандарти қуйидагиларни ўз ичига олиши лозим:

- зарварақ (титул);
- мундарижа;
- муайян таълим соҳаси (соҳа таркиби)нинг умумий таснифи;
- таълим соҳаси битирувчиларининг компетенция даражасига қўйиладиган умумий талаблар;
- ўқув режа тузилмаси;
- кадрлар тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасалари фаолиятини баҳолаш.

Таълим соҳасининг давлат таълим стандарти иккита (бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари) қисмдан иборат бўлади.

4.2. Норматив ҳужжатлар турлари

Қуйидагилар олий таълимнинг норматив ҳужжатлари ҳисобланади:

• олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланадиган бакалаврият таълим йўналиши ва магистратура мутахассислигининг малака талаблари, ўқув режалари ва ўқув фанлари дастурлари;

• олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланадиган олий таълим муассасаларининг муайян иш фаолиятини тартибга солувчи норматив ҳужжатлар.

4.3. Норматив ҳужжатларни ишлаб чиқиш

Олий таълимнинг таълим соҳалари давлат таълим стандартлари ва норматив ҳужжатлари “Олий таълимнинг давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар”, “Олий таълимнинг давлат таълим стандарти. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори” ва Oz DSt 1.0:1998, ЎзРСТ 1.8-94, Oz DSt 1.9-1995 стандартларига мувофиқ ҳолда ишлаб чиқилади.

5. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари ўқув режалари ва фанлар дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар

5.1. Бакалаврият

Олий таълимнинг ўқув режалари ва фанлар дастурлари умумий ўрта ва ўрта махсус таълим билан узвийлик ва узлуксизлиги таъминлаган ҳолда ишлаб чиқиши зарур. Ўқув режалар қуйидаги фанлар блокларини ўз ичига олиши лозим:

• Соғлиқни сақлаш таълим соҳасидан ташқари барча таълим йўналишлари учун:

- Табийий-илмий ва гуманитар фанлар;
- Умумқасбий фанлар;
- Ихтисослик (мутахассислик) фанлари;
- Қўшимча фанлар.

• Соғлиқни сақлаш таълим соҳасининг даволаш фаолияти билан туташган йўналишлари учун:

- Клиника олди модуллар;
- Клиник модуллар;
- Электив модуллар (1-, 2-, 3-блок модуллари учун ҳудудий компонент).

• Соғлиқни сақлаш таълим соҳасининг даволаш фаолияти билан туташ бўлмаган йўналишлари учун:

- Умумқасбий модуллар;
- Махсус модуллар;
- Электив модуллар (1-, 2-, 3-блок модуллари учун ҳудудий компонент).

Касб фаолияти кўникмаларини эгаллаш учун малака амалиётлари ўтирилиши назарда тутилиши шарт.

Ўқув режалар мажбурий ўқув фанлари билан бир каторда танлов фанларни ҳам ўз ичига олиши лозим.

Бакалаврият таълим йўналишлари ўқув режалари ва фан дастурларини ўзлаштиришда талабаларнинг ўқув фанларига оид бир қанча масалалар ва муаммолар бўйича мустакил билим олиши назарда тутилиши лозим.

Бакалаврият йўналишларининг таълим жараёни ўқув режаларига мувофиқ якуний давлат аттестацияси билан тугалланиши шарт.

Таълим соҳаси (йўналиши)нинг хусусиятидан келиб чиқиб, таянч олий таълим муассасалари томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан келишилган ҳолда ўқув режаларининг таркибий тузилмаси (фанлар блоклари) ўзгартирилиши мумкин.

5.1.1. Ўқув фанлари блоклари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар

Табийий-илмий ва гуманитар фанлар блоқи умумий ўрта ва ўрта махсус таълим негизида олинган билимларни тўлдириши, математик ва табиий-илмий фанлар таълим йўналишлари билан узвий боғланган ҳолда чуқур ўзлаштирилишини, таълим олувчиларнинг интеллектуал салоҳияти бойитилишини таъминлаши лозим.

Умумқасбий фанлар блоқи табиий-илмий фанлар негизида таълим йўналиши ва соҳага оид зарур фундаментал умумқасбий билимлар, амалий

кўникма, ўқув ва компетенцияларни шакллантириши, махсус (ихтисослик) фанларни ўзлаштиришга замин яратиши лозим.

Ихтисослик фанлар блоки тегишли бакалаврият таълим йўналиши бўйича махсус билим, касбий фаолияти кўникмалари, ўқув ва компетенцияларни шакллантириши, муайян магистратура мутахассислиги бўйича келгусида таълимни давом эттиришга замин яратиши лозим.

Кўшимча фанлар блоки талабаларнинг таълим фанлари бўйича кўшимча чуқур билим олишга бўлган эҳтиёжини қондириши, таълим сифатига қўйилаётган талаблар ва меҳнат бозори конъюктураси тез ўзгараётган шароитда бакалаврият таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг сафарбарлиги ва мослашувчан бўлишини таъминлаши лозим.

Клиникагача фанлар умумий ўрта ва ўрта махсус таълим билан узвийлик ҳамда узлуксизликни инobatга олган ҳолда тиббиётда қўлланиладиган клиникагача фанларнинг мазмуни ва моҳиятини белгилаш, фундаментал фанларнинг тиббиётдаги ўрни, аҳамияти ва клиник фанлар билан боғлиқлиги ҳақида назарий ва амалий билим ва кўникмаларни шакллантириши лозим.

Клиник фанлар соғлиқни сақлаш соҳасида мамлакат ва жаҳон миқёсида эришилган асосий ютуқлар, муаммолар ва уларнинг ривожланиш истиқболлари ҳақида тасаввур ҳосил қилиш, махсус клиник билимларни, амалий кўникма ва компетенцияларни шакллантириш, магистратура мутахассислиги бўйича таълимни давом эттириш негизини яратиши лозим.

Танлов фанлари тиббиётда инновацион даволаш ва диагностика усуллари, худудлардаги долзарб тиббиёт муаммоларга, соғлиқни сақлаш тизимининг регионал компоненти юзасидан чуқур билим, соғлиқни сақлаш тизими конъюктурасига мувофиқ кўникма, ўқув ва компетенцияларни таъминлаши лозим.

5.2. Магистратура

Магистратура мутахассисликларининг ўқув режалари ва фан дастурлари мазмуни олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлашнинг бирламчи ва бошланғич босқичи сифатида мутахассислик бўйича чуқур фундаментал ва амалий билимлар беришни кўзда тутган ҳолда шакллантирилади.

Магистратура мутахассисликлари ўқув режалари ва фан дастурлари бакалаврият таълим йўналишларининг ўқув режалари ва фан дастурлари билан узлуксизлик ва узвийлик таъминланишини инobatга олган ҳолда ишлаб чиқилиши лозим. Ўқув режалар қуйидаги фанлар блокларини ўз ичига олиши лозим:

- умумметодологик фанлар;
- мутахассислик фанлари;
- илмий фаолият.

Ўқув режалар ва фан дастурлари мажбурий ўқув фанлари билан бир каторда танлов фанларни ҳам ўз ичига олиши лозим.

Талабалар ўқув режалар ва фан дастурларини ўзлаштиришида ўқув фанларининг бир қанча масалалари ва муаммолари бўйича мустақил билим олиши назарда тутилиши зарур.

Магистратура мутахассисликларининг ўқув жараёни ўқув режаларига мувофиқ якуний давлат аттестацияси билан тугалланиши шарт.

5.2.1. Ўқув режанинг ўқув фанлари блоклари мазмунига қўйиладиган минимал талаблар.

Умумметодологик фанлар блоки илмий тадқиқот методологияси доирасида илмий изланиш ва таҳлил, эмпирик ва назарий тадқиқот усуллари, махсус фанларни ўқитиш методикаси доирасида педагогик технологиялар, таълим тамойиллари, замонавий усуллари ва бошқалар ҳақида талабалар кенг тасаввурга эга бўлишини таъминлаши лозим.

Мутахассислик фанлари блоки мутахассисликка доир долзарб илмий-методологик, илмий-техник ахборотларга таянган чуқур билим, ўқув, кўникма ва компетенцияларни талабаларда шакллантириши лозим.

Илмий фаолият блоки илмий-тадқиқотлар методологияси ўзлаштирилишини, талабалар томонидан ихтисослашган илмий ва таълим муассасаларида муайян илмий-тадқиқот ва илмий-педагогик ишлар бажарилишини назарда тутиши лозим.

Илмий-тадқиқот ишлари магистрантларда мустақил тадқиқотчилик фаолиятининг амалий кўникмаларини ҳосил қилиши, илмий-тадқиқотлар ўтказиш, уларнинг натижаларини таҳлил қилиш ва акс эттириш, замонавий ахборот базаларини қўллаш, илмий мақолалар ва диссертация тайёрлашга доир билим, ўқув ва кўникмаларни шакллантириши лозим.

Илмий-педагогик ишлар замонавий педагогик ва ахборот технологияларидан, ўқув-тарбия ишларининг интерактив усуллари билан фойдаланган ҳолда педагогик фаолият маҳорати ва кўникмаларини шакллантириши, ўқув жараёнини илмий-услубий жиҳатдан таъминлашни ташкил этиш ўқув ва кўникмаларини ҳосил қилиши лозим.

Илмий-тадқиқот ишлари тақозо этганда индивидуал илмий изланиш ва тажриба-синовларни ўтказиш мақсадида стажировка ташкил этилади. Бунда стажировкага йўлланган магистратура талабаси ўқув жараёни жадвалини индивидуал график асосида бажариши кўзда тутилади.

Стажировка талабанинг илмий-тадқиқот олиб бориши, назарий ва амалий билимларини чуқурлаштириш, муайян соҳа ва тармоқдаги замонавий техника ва технологиялар билан танишиши, амалий касбий ва илмий-тадқиқот компетенцияларини шаклланиши, касбга самарали мослашувни таъминлаши лозим.

6. Битирувчиларнинг тайёргарлигига нисбатан қўйиладиган умумий малака талаблари

6.1. Олий таълим муассасалари битирувчилари тайёргарлигига нисбатан қўйиладиган талаблар таълим соҳалари бўйича Олий таълимнинг

давлат таълим стандартлари ҳамда бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг Малака талабларида баён этилади.

Бакалаврият ЮНЕСКО томонидан жорий этилган “Таълимнинг халқаро стандарт классификацияси” (ТХСК 2011) бўйича 6-малака даражасига, **магистратура** 7-малака даражасига мансубдир.

Бакалаврнинг тайёргарлигига нисбатан қўйиладиган малака талаблари таълим йўналиши бўйича олий маълумотли шахслар эгаллаши лозим бўлган лавозимларда мустақил самарали меҳнат фаолиятини юритишини таъминлаши ҳамда тегишли мутахассислик бўйича магистратурада олий таълимни давом эттириш имконини бериши лозим.

Магистрнинг тайёргарлигига нисбатан қўйиладиган малака талаблари мутахассислик бўйича магистр академик даражали шахслар эгаллаши лозим бўлган лавозимларда мустақил илмий-тадқиқот, илмий-педагогик ва касбга доир бошқарув фаолияти билан самарали шуғулланишини таъминлаши, тегишли мутахассислик бўйича олий таълимдан кейинги таълимда (таянч докторантура, мустақил изланувчи) тахсил олиши имконини бериши лозим.

6.2. Бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари бўйича талабаларга олий таълим муассасалари аро қўшма дастурлар (“Double degree”) асосида ҳам таълим берилиши мумкин. Бунда таълим жараёни давлат таълим стандартларига таянган ҳолда маҳаллий ва хорижий олий таълим муассасалри ўртасида тузилган келишув (шартнома)да белгиланган талаблар асосида тузиладиган ўқув режа ва ўқув дастурларга мувофиқ амалга оширилади.

7. Ўқув юқламасининг ҳажми

7.1. Бакалаврият

Барча турдаги аудитория ва аудиториядан ташқари ўқув ишларини ўз ичига олган ўқув юқламасининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 54 соат қилиб белгиланади. Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (қундузги) ўқиш шакли учун аудитория машғулотларининг ҳажми ҳафтасига 28-36 соат оралиғида белгиланиши лозим.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда (кечки) ўқиш шакли учун бир ҳафтада одагда беш кун, аудитория машғулотларининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 26 соат қилиб белгиланиши лозим.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда (сиртки) ўқиш шакли учун аудитория машғулотларининг энг юқори ҳажми ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (қундузги) ўқиш шаклининг камида 30% этиб белгиланиши лозим.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда (махсус сиртки) ўқиш шакли учун аудитория машғулотларининг энг юқори ҳажми ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (қундузги) ўқиш шаклининг камида 20% этиб белгиланиши лозим.

Ўқишнинг норматив муддати тўрт йил бўлгани ҳолда ўқув жараёни 204 ҳафта давом этиши зарур.

Соғлиқни сақлаш таълим соҳасида ўқишнинг норматив муддати уч йил бўлганда ўқув жараёни 152 ҳафта, беш йил бўлганда 256 ҳафта, олти йил бўлганда 308 ҳафта давом этиши зарур.

Ўқув даврининг умумий ҳажми қуйидагича тақсимланади:

Ўқув даврлари	Соғлиқни сақлаш таълим соҳасидан ташқари барча таълим соҳалари учун, % ҳисобида	Соғлиқни сақлаш таълим соҳаси учун, % ҳисобида
Назарий ва амалий таълим	40-60	63 — 70
<i>Шу жумладан, аудитория (контактли) ва мустақил таълимнинг нисбати</i>	<i>40/60 фоиздан 50/50 фоизгача</i>	
Аттестация	6 - 10	8 — 10
Таътил	8 - 18	12 — 16
Малака амалиёти	10-25	6 — 12
Битирув малакавий иши*	2 - 7	2 — 3

*Битирув малакавий иши таркибига уни химоя қилиш бўйича Давлат аттестациялари ҳам қиради.

Соғлиқни сақлаш таълим соҳасидан ташқари барча таълим соҳалари учун назарий таълим ҳажми фанлар блоклари бўйича қуйидагича тақсимланади:

- Табiiий-илмий ва гуманитар фанлар - 15 -25%;
- Умумқасбий фанлар -20- 50 %;
- Ихтисослик фанлари - 20-50 %;
- Қўшимча фанлар - 2 - 7 %.

Соғлиқни сақлаш таълим соҳаси учун назарий таълим ҳажми фанлар блоклари бўйича қуйидаги жадвалга мувофиқ тақсимланади:

Соғлиқни сақлаш таълим соҳаси			
Даволаш фаолияти билан туташган ўқув режалар учун блоклар номи	% ҳисобида	Даволаш фаолияти билан туташ бўлмаган ўқув режалар учун блоклар номи	% ҳисобида
Клиника олди модуллар	21-27	Умумқасбий модуллар	66-77
Клиник модуллар	67-77	Махсус модуллар	17-23

Электив модуллар (1-, 2-, 3-блок модуллари учун худудий компонент)	3-7	Электив модуллар (1 -, 2-, 3-блок модуллари учун худудий компонент)	3-7
--------------------------------------------------------------------	-----	---------------------------------------------------------------------	-----

Таълим йўналишининг «Умумқасбий фанлар» ёки «Ихтисослик фанлар» блоки таркибидаги фанларга мос бўлган «Табий-илмий ва гуманитар фанлар» блоки фанлари учун ажратилган ўқув юклама ҳажми мазкур таълим йўналиши ўқув режасининг «Умумқасбий фанлар» ёки «Ихтисослик фанлар» блоки таркибига ўтказилиши мумкин.

Бакалаврият таълим йўналишлари талабаларининг малака амалиётини ўташ тартиби ва битирув малакавий ишини бажариш тартиби олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланади.

7.2. Магистратура

Барча турдаги аудитория ва аудиториядан ташқари ўқув ишларини ўз ичига олган ўқув юкласининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 54 соат қилиб белгиланиши керак. Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (кундузги) ўқиш шакли учун аудитория машғулоти ва илмий фаолиятнинг энг юқори ҳажми ҳафтасига 36 соат қилиб белгиланиши лозим.

Ўқишнинг норматив муддати 2 йил бўлганда ўқув жараёни 100 ҳафтани ташкил этиши зарур.

Соглиқни сақлаш таълим соҳасида ўқишнинг норматив муддати уч йил бўлганда ўқув жараёни 152 ҳафта давом этиши зарур.

Ўқиш даврининг умумий ҳажми қуйидагича тақсимланади:

Ўқиш даврининг таркибий қисмлари	Соглиқни сақлаш таълим соҳасидан ташқари барча таълим соҳалари учун, % ҳисобида	Соглиқни сақлаш таълим соҳаси учун, % ҳисобида	
		Даволаш фаолияти билан туташган мутахассисликлар	Даволаш фаолияти билан туташ бўлмаган мутахассисликлар
Назарий ва амалий таълим	40 - 60	50 — 55	30 — 40
<i>Ўзлуксиз мустақил таълим ва илмий фаолият</i>	<i>40/60 фоиздан 50/50 фоизгача</i>		
Аттестация	4 - 7	4 — 7	4 — 7
Таътиллار	13 - 16	13 — 16	13 — 16
Илмий фаолият	50 - 55	30 — 40	50 — 55

Илмий фаолият магистратура талабасининг яқка тартибдаги календарь иш режаси асосида амалга оширилади ва қуйидагиларга бўлинади:

- илмий-тадқиқот иши ва магистрлик диссертациясини тайёрлаш - 60-75%;

- илмий-педагогик иш ва малака амалиёти - 25-40%.

Назарий таълим ҳажми магистратура мутахассислигига қараб қуйидаги тарзда фанлар блоклари бўйича тақсимланади:

Блоклар номи	Соглиқни сақлаш таълим соҳасидан ташқари барча таълим соҳалари учун, % ҳисобида	Соглиқни сақлаш таълим соҳаси учун, % ҳисобида	
		Даволаш фаолияти билан туташган мутахассисликлар	Даволаш фаолияти билан туташ бўлмаган мутахассисликлар
Умумметодологик фанлар	10 - 20	10 - 20	20 - 30
Мутахассислик фанлари	40 - 50	65 - 75	50 - 60
Танлов фанлари	10 - 15	10 - 15	10 - 15
Илмий фаолият	50	50	50

Магистратура мутахассисликлари талабаларининг илмий-тадқиқот иши ва магистрлик диссертациясини тайёрлаш тартиби ва малака амалиёти (стажировка)ни ўташ тартиби олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланади.

8. Кадрлар тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасалари фаолиятини баҳолаш

8.1. Кадрлар тайёрлаш сифатини назорат қилиш

Бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари бўйича кадрлар тайёрлаш сифатини назорат қилиш қуйидагилардан иборат:

ички назорат олий таълим муассасаси томонидан амалга оширилади;

ички назорат олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат бошқаруви органи томонидан тасдиқлаган Рейтинг назорат тизими ҳақидаги низом асосида, шунингдек, таълим жараёни кредит-модуль тизимига ўтказилган олий таълим муассасаларидасинов бирликлари (кредитлар)га асосланган мезонларга мувофиқ ўтказилади;

яқуний давлат назорати олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича уларнинг ўқув режаларига мувофиқ равишда ўқув фанлари бўйича давлат аттестацияси, бакалаврият талабаси учун битирув малакавий иши ёки магистратура талабаси учун диссертация химоясини ўз ичига олади;

давлат-жамоатчилик назорати олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат бошқарув органи, жамоат ташкилотлари ва кадрлар буюртмачилари томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади;

ташки назорат белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш бўйича давлат инспекцияси томонидан амалга оширилади.

8.2 Олий таълим муассасаларининг фаолиятини баҳолаш

Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларининг фаолиятини баҳолаш Ўзбекистон Республикаси “Таълим тўғрисида” Қонуни ва тегишли қонуности ҳужжатлари асосида амалга оширилади.

9. Ўқув режа ва фан дастурларини ишлаб чиқиш ва тадбиқ этиш тартиби

9.1. Ўқув режаларини ишлаб чиқиш ва тадбиқ этиш тартиби.

9.1.1. Ўқув режаларнинг асосий мақсади ва вазифаси:

- ўқув режанинг асосий мақсади – давлат таълим стандартлари ва малака талабларида бакалавр ва магистрларнинг малакаларига қўйилган талабларга мувофиқ етук ва ракобатбардош кадрлар тайёрлаш учун муайян бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликларига оид ўқув фанлар, уларнинг ҳажми, машғулотлар турлари, ўқув жараёнининг мазмуни, таркиби ва ўқитишнинг мантикий кетма-кетлигини белгилаш ҳамда тартибга солиш;

- ўқув режанинг асосий вазифаси – давлат таълим стандартларига мувофиқ муайян бакалаврият йўналиши ва магистратура мутахассислиги бўйича жаҳондаги илм-фан, техника, технологияларнинг сўнгги ютуқларини, таълим жараёнини ташкил қилишда илғор хорижий тажрибаларни ҳисобга олган ҳолда таълим жараёни давомида ўқув фанларини алоҳида блоklar (семестрлар ва ўқув йиллари) таркибда мантикий кетма-кетликда мақбул ҳолатга келтириш, ўқув йиллари ва семестрлари давомида ўқув фаолият даври, турлари, соатлар ҳажми ҳамда якуний назорат муддатларини белгилаш.

9.1.2. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификаторига тегишли қўшимча ва ўзгартиришлар киритилиши муносабати билан таълим соҳаларининг давлат таълим стандартлари, бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг малака талаблари, ўқув режалари янгидан ишлаб чиқилади ва тасдиқланади.

9.1.3. Ўқув режаларини ишлаб чиқиш, тасдиқлаш ва таълим жараёнига жорий этиш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

- ўқув режалар бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг ҳар бири бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги белгилаган таянч олий таълим муассасалари томонидан мамлакат иктисодиёти реал сектори ривожланиши тенденцияларини, жаҳондаги илм-фан, техника ва технологияларнинг энг сўнгги ютуқларини ҳисобга олган ҳолда, таълим жараёнини

оптималлаштириш, замонавий педагогик ва ахборот технологияларни қўллаш, фанлар талабалар томонидан самарали ўзлаштирилишини таъминлаш асосида, “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий қондалар”, Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори, таълим соҳаларининг давлат таълим стандартлари, бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг малака талабларига мувофиқ ишлаб чиқилади;

- ўқув режалар таълим йўналишлари ва мутахассисликларга оид фанларнинг мазмун ва моҳиятидан келиб чиқиб аудитория (маъруза, амалий, семинар, лаборатория ва бошқа машғулотлар) ва мустақил машғулотлар, ўқув ва ишлаб чиқариш (клиник, ижодий ва бошқа) амалиётлари, курс лойиҳаси, курс иши, ижодий ва бошқа ўқув вазифалари шаклида мантикий кетма-кетликда уларга ажратилган вақт меъёрларига амал қилган ҳолда шакллантирилади;

- ўқув режалар жадвал шаклида А-4 форматли стандарт варақларининг икки тарафига Times New Roman шрифтининг мақбул ўлчамида бостириб чиқарилади.

- мазкур Стандартнинг 5 – 9 бандларига мувофиқ олий таълим муассасалари мавжуд бўлган вазирлик ва идоралар билан келишилган ҳолда таянч олий таълим муассасалари томонидан тайёрланган ўқув режалар Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори, таълим соҳаларининг давлат таълим стандартлари, бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг малака талабларига мувофиқ ишлаб чиқилганлиги нуктаи назаридан Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий таълимни Ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор технологияларни тадбиқ этиш марказида экспертизадан ўтказилади;

- экспертизадан муваффақиятли ўтган ўқув режалар Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан келишилади ва тегишли таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқланади;

- тасдиқланган ўқув режалар белгиланган тартибда 2 нусхада расмийлаштирилади, уларнинг бир нусхаси Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий таълимни ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор технологияларни тадбиқ этиш марказида эталон сифатида, бир нусхаси тегишли таянч олий таълим муассасасида сақланади;

- таянч олий таълим муассасалари тасдиқланган ўқув режаларнинг аслидан нусха кўчириб тегишли олий таълим муассасаларига тарқатади;

- таълим жараёнини бевосита жойларда мукамал ташкил қилиш ва машғулотларни тизимли тартибга солиш мақсадида олий таълим муассасалари томонидан ўқув режалар асосида ҳар ўқув йили учун ишчи ўқув режалар ишлаб чиқилади ва олий таълим муассасасининг Кенгаши қарори билан тасдиқланади. Бунда олий таълим муассасасига талабалар юкламасининг ҳафталик ҳажмини сақлаган ҳолда ишчи ўқув режаларда ўқув фанлари блоки ҳажмини 5 фоизгача, блоklar таркибидаги фанлар ҳажмини

10 фоишгача ўзгартириш ҳуқуқи берилади. Зарур ҳолларда таълим йўналишлари ва мутахассисликларининг касбий фаолият объектлари хусусиятларидан, фан, техника ва технологиялар янгиликларидан келиб чиқиб ишчи ўқув режалардаги ўқув фанлари блоки ҳажми ва блоклар таркибидagi фанлар ҳажми ва мазмуни Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги руҳсати билан бундан юқори фоишларга ҳам ўзгартирилиши мумкин;

- Ишчи ўқув режалар ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (қундузги) ва ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда (кечки, сиртки, масофавий) ўқиш шакллари учун “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий қондалари”га мувофиқ ишлаб чиқилади.

9.2. Ўқув дастур (фан дастур)ларини ишлаб чиқиш ва тadbик этиш тартиби.

9.2.1. Фан дастурларининг асосий мақсади ва вазифаси:

- Фан дастурининг асосий мақсади – давлат таълим стандартлари ва малака талабларида бакалавр ва магистрнинг билими, ўқуви, қўникма ва компетенцияларига қўйилган талабларга мувофиқ ўқув режага киритилган муайян фан томонидан рақобатбардош мутахассисларни сифатли тайёрлаш учун шакллантирилиши зарур бўлган билим, қўникма ва компетенциялар мажмуини белгилаш, фан мазмуни ва таркибий қисмларини тартибга солишдир;

- Фан дастурининг асосий вазифалари:

- фанга оид жаҳондаги илм-фан, техника, технологияларнинг сўнгги ютуқларини, илғор хорижий тажрибаларни ҳисобга олган ҳолда ўқув машғулотлар мавзуларини шакллантириш, таълим шакли ва ўқув фанга ажратилган вақтга мувофиқ ўқув материалларни мавзулар ва ўқув машғулотлар турлари бўйича таксимлаш, мақбул ҳолатга келтириш ва оптималлаштириш, уларнинг мантикий кетма-кетлигини ҳамда бошқа фанлар билан интеграциясини таъминлаш;

- узлуксиз таълим тизимининг таълим турлари ўртасидаги узвийлик ва узлуксизлигини, шунингдек, фаннинг мазмун ва мавзулари бошқа таълим турларидаги ҳамда турдош йўналишлардаги фанларнинг мазмун ва мавзулари билан такрорланмаслигини таъминлаш;

- фанни ўзлаштириш, талабаларда фанга оид компетенцияларни, касбий билим ва қўникмаларни шакллантириш учун зарур ўқув-услубий шартлар, ўқув адабиётлар, дидактик материалларни ҳамда баҳолаш воситалари ва усуллари ёрдамида талабалар билимини назорат қилиш шакллари белгилаш.

9.2.2. Фан дастурлари Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификаторига тегишли қўшимча ва ўзгартиришлар киритилганда, таълим соҳаларининг давлат таълим стандартлари, бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг малака талаблари, ўқув режалар қайта ёки янгидан тасдиқланганда, таълим

жараёнига янги фанлар ёки курслар киритилганида ишлаб чиқилади ва тасдиқланади.

9.2.3. Фан дастурида ўқув материаллар маъруза, семинар, коллоквиум, амалий ва лаборатория машғулотлари, ўқув ва ишлаб чиқариш (клиник, ижодий) амалиётлари шаклида мантикий кетма-кетликда белгиланади, ўқув фанининг мақсади ва вазифасига мувофиқ курс лойиҳаси, курс иши, мустақил иш, чизма-ҳисоб, ижодий, лаборатория ва бошқа ишлар ажратилган вақт меъёрларига мувофиқ фан дастурига киритилади.

9.2.4. Фан дастури қуйидаги таркибий қисмлардан иборат бўлиши лозим:

- “Зарварак” (титул варағи)да олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи номи, Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификаторига мувофиқ тегишли билим, таълим соҳалари ва таълим йўналиш (мутахассислик)ларнинг шифри ва номлари, ҳаракатдаги ўқув режага мувофиқ фаннинг тўлиқ номи, рўйхатга олинган ва тасдиқланган саналари ва белгилари кўрсатилади;

- фан дастурининг биринчи бетида унинг асосий параметрлари (фан коди, қайси ўқув йилидан жорий этилганлиги, семестр, фанга ажратилган кредитлар (соатлар), фан тури (мажбурий/танлов), таълим тили, ҳафтадаги дарс соатлари, фаннинг номи, аудитория ва мустақил машғулотлар ҳажми, жами юклама) жадвал шаклида белгиланади;

- “Фаннинг мазмуни”. Бунда ўқув фанининг мақсади ва унинг асосий вазифалари тегишли йўналиш бўйича мутахассис тайёрлаш вазифаларига боғланган ҳолда баён этилади;

- “Асосий назарий қисм (маъруза машғулотлари)”. Ўқув фанининг мавзулари мантикий кетма-кетликда келтирилади, ҳар бир мавзунинг моҳияти асосий тушунчалар ва қисқа ифодалар орқали талабаларга давлат таълим стандарти ва малака талаблари асосида етказилиши зарур бўлган билим ва қўникмалар қамраб олинган ҳолда очиб берилади. Асосий назарий қисм модуллар шаклида берилиши мумкин;

- “Амалий машғулотлар бўйича кўрсатма ва тавсиялар”. Ўқув фанининг моҳияти ва назарий мавзуларига мос равишда амалий, семинар ва лаборатория машғулотларининг мавзулари, ушбу машғулотларни ўтказиш шакллари, унда қўлланиши тавсия этиладиган технологиялар, усуллар, воситалар зарур ҳолларда муҳокама этиладиган мавзулар, масалалар вариантлари, лаборатория ишларининг мазмуни, мақсади, ишлатиладиган жиҳозлар ва ашёлар рўйхати ҳамда фан моҳиятидан келиб чиқадиган бошқа маълумотлар ёритилади. Мувофиқ равишда курс лойиҳаси ва курс ишлари, ижодий ишлар моҳияти, мазмуни, мақсади, мавзулари уларни бажариш шакллари, уларда қўлланиши тавсия этиладиган усуллар, бажариш бўйича қисқа услубий кўрсатмалар ҳамда фан моҳиятидан келиб чиқадиган бошқа маълумотлар ёритилади. Шунингдек, ушбу қисмда ўқув ва ишлаб чиқариш амалиётларининг мақсади, вазифаси, шакли, мазмуни, амалиёт жараёнида

талабалар томонидан тайёрланиши зарур бўлган якуний ишлар шакли юзасидан қисқа услубий кўрсатмалар берилади;

- “Мустақил таълим ва мустақил машғулотлар” қисмида мустақил таълимнинг шакли ва мазмуни, мустақил ишга мўлжалланган мавзулар ва топшириқлар, мустақил машғулотлар жараёнида талабалар томонидан тайёрланиши зарур бўлган ишлар реферат, эссе, мустақил (ижодий) иш, муаммоли маъруза ва бошқаларнинг мавзу ва мазмуни, келтирилади;

- “Фан ўқитишнинг натижалари ва шаклландирган касбий компетенциялар”. Мазкур қисмда таълим йўналиши (мутахассислик)га мувофиқ муаян фан бўйича талаба эгаллаши лозим бўлган билим, кўникма ва компетенциялар баён қилинади;

- “Таълим технологиялари ва методлари”. Мазкур қисмда таълим йўналиши (мутахассислик)га мувофиқ муаян фан бўйича машғулотларни ташкил қилиш ва ўтишда тавсия этиладиган методлар ва технологиялар қисқа ифодаланади;

- “Кредитларни олиш учун талаблар”. Жорий, оралик назорат шаклларида берилган вазифа ва топшириқларни бажариш, якуний назорат бўйича тегишли вазифаларни (ёзма иш ва бошқалар) топшириш шартлари белгиланади.

- “Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбаалари”. Фойдаланиладиган асосий дарслиқлар, ўқув қўлланмалар ҳамда қўшимча адабиётлар рўйхатини келтиришда замонавий хорижий ва маҳаллий адабиётлардан, Интернет, турли ахборот коммуникация ресурсларидан, ҳимоя қилинган диссертациялар, монография ҳамда бошқа тавсия этилган ўқув, илмий ва услубий маълумотлар манбаалари келтирилади;

- фан дастурининг охириги бетида уни маъқуллаган Олий, ўрта махсус ва профессионал таълим йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг баёни раками ва саналари, фан дастурини ишлаб чиққан олий таълим муассасаси номи, тузувчилар исми, фамилияси, лавозими, илмий даража ва унвонлари, тақризчилар исми, фамилияси, иш жойи, лавозими, илмий даража ва унвонлари, фан дастури кўриб чиқилган олий таълим муассасаси кенгаши баёнининг раками ва санаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан келишилганлиги тўғрисидаги буйруқ раками келтирилади.

9.2.5. Фан дастурларини ишлаб чиқиш, тасдиқлаш ва таълим жараёнига жорий этиш куйидаги тартибда амалга оширилади:

- фан дастурлари ўқув режаларда белгиланган ҳар бир ўқув фани бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги белгиланган таянч олий таълим муассасалари томонидан мамлакат иктисодиёти реал сектори ривожланиши тенденцияларини, жаҳондаги илм-фан, техника ва технологияларнинг энг сўнгги ютуқларини ҳисобга олган ҳолда, таълим жараёнини оптималлаштириш, замонавий педагогик ва ахборот технологияларни қўллаш, фанлар талабалар томонидан самарали

ўзлаштирилишини таъминлаш асосида, “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий қондалар”, Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори, таълим соҳаларининг давлат таълим стандартлари, бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг малака талабларига мувофиқ ишлаб чиқилади;

- тегишли гуманитар фанларига коррупцияга қарши кураш масалалари, ушбу иллатнинг келиб чиқиши, жамиятга етказётган зарари ва унга қарши қонуний механизмлар ва уларнинг моҳияти ҳақида алоҳида мавзулар киритилиши мақсадга мувофиқ;

- фан дастурлари таълим йўналишлари ва мутахассисликлар мазмун ва моҳиятидан келиб чиқиб, ўқув материалларини мазкур Стандартнинг 9.2.4 бандидаги таркибий қисмларининг зарур қисмлари бўйича мантикий кетма-кетликда, ўқув фанига ажратилган вақт меъёрига амал қилган ҳолда шакллантирилади;

- фан дастурининг матни А-4 форматли стандарт варақларда, Times New Roman шрифтнинг 14-ўлчамида, 1,15 интервалда, чап ва ўнг томонидан – 20, пастидан – 25, юқоридан – 20 мм ўлчамида хошияланган, бетларини рақамланиши варақнинг пастки қисмининг марказида жойлаштирилган ҳолатда бостириб чиқарилади;

- ҳамда тасдиқланганидан сўнг А-5 форматида брошюра шаклида чиқарилади;

- Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги таянч олий таълим муассасалари томонидан тайёрланган фан дастурларини “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий қондалар”, Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори, таълим соҳаларининг давлат таълим стандартлари, бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг малака талаблари ва фан дастурларига мувофиқ ишлаб чиқилганлиги нуқтан назаридан экспертизадан ўтказиши ташкил қилади;

- экспертизадан муваффақиятли ўтган фан дастурлари Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан келишилади ва тегишли таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқланади;

- тасдиқланган фан дастурлари белгиланган тартибда 2 нусхада расмийлаштирилади, уларнинг бир нусхаси Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий таълимни ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор технологияларни тадбиқ этиш марказида эталон сифатида, бир нусхаси тегишли таянч олий таълим муассасасида сақланади;

- таянч олий таълим муассасалари тасдиқланган фан дастурларининг аслидан нусха кўчириб тегишли олий таълим муассасаларига тарқатади;

- таълим жараёнини бевосита жойларда мукамал ташкил қилиш ва машғулотларни тизимли тартибга солиш мақсадида олий таълим муассасалари томонидан ҳар ўқув йили учун фан дастурлари асосида ўқув фанининг ҳар бир мавзуси ва машғулотларининг соатлари ҳажми, фан бўйича талабалар билимини баҳолаш ва назорат қилиш меъзонлари аниқ

кўрсатилган ишчи фан дастурлари ишлаб чиқилади ва олий таълим муассасасининг Кенгаши қарори билан тасдиқланади. Бунда олий таълим муассасаларига таълим йўналишлари ва мутахассисликларининг касбий фаолият объектлари хусусиятларидан, фан, техника ва технологиялар янгиликларидан келиб чиқиб ишчи фан дастурлари мавзуларининг мазмунига 10 фоизгача қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш ҳуқуқи берилади. Зарур ҳолларда ишчи фан дастурлари мавзуларининг мазмуни Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги руҳсати билан бундан юқори фоизларга ҳам ўзгартирилиши мумкин.

- Ишчи фан дастурлари ишлаб чиқаришдан ажралган (қундузги) ва ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда (кечки, сиртки, масофавий) ўқиш шакллари учун “Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Асосий қоидалари”га мувофиқ ишлаб чиқилади.